VEROVIRKAILIJAIN LIITTO RY:N LAUSUNTO

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Asia: HE 17/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Aihe: Verojaosto perjantai 04.04.2025 klo 10.00 / HE 17/2025 vp

Verovirkailijain Liitto ry vastustaa hallituksen esitystä 17/2025 vp siltä osin, kun se sisältää Verohallinnosta annettuun lakiin esitetyn lisäyksen, joka mahdollistaisi vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä (2 c §, Vuokratyövoiman käyttö),

Tiivistelmä:

Hallituksen esityksessä on perusteltu vuokratyövoiman käyttöä tarkoituksenmukaisuudella. Esityksessä ei kuitenkaan perustella, miksi vuokratyövoiman käyttö on tarkoituksenmukaisempaa kuin määräaikaisten virkamiesten käyttäminen. Verohallinnolla on sama kouluttamis-, ja työnjohtovastuu riippumatta siitä, tehdäänkö työtä vuokrattuna työntekijänä vai virkamiehenä. Asiakkaiden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että puhelua joudutaan siirtämään virkavastuulla työskentelevälle virkamiehelle, jos kysyttävä asia on laajempi. Tämä on heikentää asiakkaan oikeusturvaa ja on vastoin hyvän hallinnon periaatteita.

Ongelmana tulevat olemaan verovelvollisten luottamuksen suojaan liittyvät kysymykset, sillä myös suullisesti annetuista ohjeista saa luottamuksen suojan (kts KHO 2003:21). Lisäksi ongelmallisia ovat sekä Verohallinnon että veronmaksajien osalta tietoturvaan liittyvät riskit.

Puhelinpalvelua tekevät palkansaajat ovat eriarvoisessa asemassa sen mukaan ovatko he virkamiehiä vai vuokratyöntekijöitä. Virkamiehet toimivat virkavastuulla ja heillä on salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, joka on voimassa myös virkasuhteen päättymisen jälkeen. Virkamiehet joutuvat myös tekemään sivutoimi-ilmoituksen tai anomaan sivutoimilupaa.

Valtion yhteistoimintalain perustelujen mukaan vuokratyövoiman käytöllä ei saa korvata pysyvää työvoimaa. Myös valtion virka- työehtosopimuksessa on määräykset vuokratyövoiman käytön periaatteista ja menettelystä. Vuokratyövoimaa voidaan käyttää valtiolla hyvin rajatuissa tehtävissä, eivätkä Verohallinnon avustavat puhelinpalvelutehtävät poikkea sellaisista tehtävistä, joita tehdään virkavastuulla pysyvästi.

Tarkoituksenmukaisuudesta

Vuokratyövoiman käyttöä on perusteltu tarkoituksenmukaisuudella Verohallinnon toiminnan tehokkaaksi järjestämiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Tämä väite ei perustu mihinkään konkreettiseen selvitykseen tai tutkimukseen. Samassa yhteydessä (s. 76 alin kappale) todetaan että vuokratyövoiman käyttö nopeuttaa ja joustavoittaa verovelvollisten saamia palveluita. Tässäkään ei ole konkretiaa eikä tutkittua tietoa.

Puhelinpalvelua hoitavat virkamiehet ovat kertoneet liitolle, ettei esityksessä mainittua yleisneuvontaa enää ole, koska asiakkaiden tiedonhakutaidot ja -mahdollisuudet ovat kehittyneet. Puhelinpalveluun soittavat niin yksityishenkilöt kuin auktorisoidut tilitoimistot. Pelkästään julkisten Vero.fi -sivustolla olevien vero-ohjeiden lukeminen ei riitä. Näin ollen vuokratyöntekijä joutuu siirtämään asiakkaan puhelun useimmissa tilanteissa Verohallinnon virkamiesten hoidettavaksi. Puhelun siirtäminen henkilöltä toiselle ei ole hyvää asiakaspalvelua.

Vuokratyövoiman vaihtuvuus on yleisesti ollut suurta, mikä ei myöskään puolla vuokratyövoiman käyttöä. Asiakkaiden kannalta tarkoituksenmukaisinta olisi, jos tehtävää hoitaisivat työhönsä sitoutuneet virkavastuulla toimivat virkamiehet.

Puhelinpalvelun vastausprosentit ovat sidoksissa siihen, kuinka paljon siihen on sidottu henkilöstöä. Vielä vuosi sitten vastausprosentit olivat n. 70–80, mutta tällä hetkellä ne ovat joissakin puhelinlinjoissa huomattavasti alhaisempia, koska henkilöitä ei ole sijoitettu puhelinpalveluun ja Verohallinto irtisanoi loppuvuodesta 2024 yhteensä n. 140 virkamiestä ja samassa yhteydessä päättyi useiden määräaikaisten virkamiesten palvelussuhde. Verohallinnossa on kuitenkin koko ajan myös määräaikaisia virkamiehiä.

Luottamuksen suojasta verotuksessa

Verotusmenettelyn luottamuksensuojasäännösten mukaan, jos asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä ja jos verovelvollinen on toiminut vilpittömässä mielessä viranomaisen noudattaman käytännön tai ohjeiden mukaisesti, on asia ratkaistava tältä osin verovelvollisen eduksi, jos ei erityisistä syistä muuta johdu (VML 26 §:n 2 momentti, OVML 6 §).

Pääsääntöisesti suulliset keskustelut viranomaisen kanssa eivät yleensä muodosta viranomaista sitovaa kannanottoa (KHO 2012:21). Kuitenkin, jos viranomainen antaa nimenomaisen ohjeen suullisesti, tällaista suullista ohjetta pidetään päätöksen KHO 2003:21 mukaisesti luottamuksensuojaa koskevan säännöksen tarkoittamana viranomaisen ohjeena samoin edellytyksin kuin kirjallistakin ohjetta.

Nähdäksemme, koska luottamuksen suoja voi syntyä suullisesta ohjeistuksesta, tulisi myös yleisneuvontaa antaa virkamiesten. Tätä asiaa tulee selvittää laajemmin.

Tietoturvaan liittyvät riskit

Verovirkailijain Liitto katsoo, että vuokratyövoiman käyttö tuo tietoturvaan sekä Verohallinnon että veronmaksajien kannalta suuret riskit.

Ensinnäkin ongelmallista on se, että annetaan tilapäisille työntekijöille pääsy Verohallinnon tietojärjestelmiin, joissa on asiakkaan arkaluontoisia henkilötietoja, kuten omaisuus-, varallisuus- ja osoitetietoja, henkilötunnukset, perhesuhteet, pankkitilinumerot, ammattiyhdistyksen jäsenyys sekä vanhat asiakaskirjeet ja yhteydenotot. Katsomme, että mikäli näitä tietoja käsittelee muu kuin Verohallinnon turvaselvitetty virkamies, puututaan kansalaisen perusoikeuksiin ja niiden käsittelyyn.

Vuokratyöntekijä voi tahallisesti tai tahtomattaan tehdä järjestelmään kirjauksia, jotka vaikuttavat verovelvollisen verotukseen. Lisäksi Verohallinnon sisäisessä tietojärjestelmässä on paljon tietoja, jotka eivät kuulu muille kuin Verohallinnon virkamiehille ja työntekijöille.

Yhteistoimintalaki

Vuokratyövoiman käytöstä on neuvoteltava yhteistoiminnassa henkilöstön edustajien kanssa. Valtion yhteistoimintalain perusteissa on tuotu ilmi, ettei vuokratyövoiman käytöllä saa korvata pysyvää työvoimaa. Vuokratyövoiman käytöstä määrätään valtion yhteistoimintalain lisäksi valtion virka- työehtosopimuksessa, jossa tarkennetaan vuokratyövoiman käytön periaatteita ja menettelyä. Vuokratyövoimaa voidaan käyttää valtiolla hyvin rajatuissa tehtävissä, eivätkä Verohallinnon avustavat puhelinpalvelutehtävät poikkea sellaisista tehtävistä, joita tehdään virkavastuulla pysyvästi.

Määräaikaiset virkamiehet tasoittamaan ruuhkahuippuja

Verovirkailijain liitto ry ei pidä vuokratyövoiman käytön lisäämistä mahdollisena Verohallinnossa niissä tehtävissä, joihin sitä on suunniteltu eikä lähtökohtaisesti missään tehtävissä. Tämä johtuu siitä, että vuokratyövoimalla ei voi korvata valtiolla pysyvää työvoimaa. Jos säännöksen on tarkoitus mahdollistaa

vuokratyövoiman käyttö niissä tehtävissä, joissa on ruuhkahuippuja tai vastaavia, ei sekään ole mahdollista. Valtiolla määräaikaisten virkasuhteiden käyttäminen on vakiintunutta ja määräaikaiset virkasuhteet on sitä kautta rinnastettava vakituiseen henkilöstöön.

Virkamiehillä on salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus jatkuu senkin jälkeen, kun henkilö ei enää ole siinä asemassa, jossa hän on saanut tiedon luottamuksellisista seikoista. Virkamiehet joutuvat myös tekemään sivutoimi-ilmoituksen ja anomaan sivutoimilupaa.

Puhelinpalvelu on julkinen hallintotehtävä

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Virheellisen neuvonnan aiheuttamasta vahingonkorvausvastuusta on säännökset Suomen perustuslain 118 §:n 3 momentissa (vastuu virkatoimista) ja vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:ssä (julkisyhteisön korvausvastuu julkista valtaa käytettäessä).

Perustuslain 124 §:ssä säädetään julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Säännöksen mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Vaikka nyt esillä olleet avustavat tehtävät voitaisiin luokitella muuksi, kuin merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäväksi, ne sisältävät kuitenkin julkisen vallan käyttöä ja liittyvät suoraan asiakkaana olevien kansalaisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, miten ko. tehtävät olisivat sellaisia, että ne ovat tarkoituksenmukaista antaa nimenomaan vuokratyövoiman tehtäväksi, eikä niitä tehtäisi nykyiseen tapaan tarvittaessa määräaikaisissa virkasuhteissa.

Näin ollen esitys vaarantaa verovelvollisen oikeusturvan ja rikkoo hyvän hallinnon vaatimuksia.

Lopuksi:

Verovirkailijain Liitto ry vaatii, että hallituksen esityksestä poistetaan säännökset, jotka mahdollistavat vuokratyövoiman käyttämisen Verohallinnossa.

Helsingissä 3. huhtikuuta 2025

Verovirkailijain Liitto ry
hallitus

puheenjohtaja Tuija Mäkelä
puh 050-68788, tuija.makela@verovl.fi